

Sygn. akt **III AUa 2202/15**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 sierpnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Goss-Kokot

Sędziowie: SSA Ewa Cyran (spr.)

del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans

Protokolant: st. sekr. sądowy Krystyna Kałużna

po rozpoznaniu w dniu 18 sierpnia 2016 r. w Poznaniu

sprawy **K. D.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.**

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 10 czerwca 2015 r. sygn. akt VIII U 476/15

oddala apelację.

del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans	SSA Dorota Goss-Kokot	SSA Ewa Cyran
-------------------------------------	-----------------------	---------------

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 5 stycznia 2015r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P., na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 roku poz. 1440 ze zm.) oraz art. 84 ust. 1, ust. 9 i 11 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 roku poz. 1442 ze zm.) zobowiązał K. D. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od dnia 1 września 2014r. do dnia 30 września 2014r. w kwocie 1225,93 zł.

Odwołanie od tej decyzji złożył K. D.. W uzasadnieniu wskazał, że w sierpniu 2014 roku złożył podanie o przyjęcie go na studia magisterskie w Politechnice (...). W maju 2014 roku na tej uczelni zdał egzamin inżynierski, a w październiku 2014 roku rozpoczął studia magisterskie II stopnia.

Wyrokiem z dnia 10 czerwca 2015r. Sąd Okręgowy w Poznaniu, VIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych (sygn. akt VIII U 476/15) zmienił zaskarżoną decyzję i stwierdził, że odwołujący nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranej renty rodzinnej za okres od 1 września 2014 roku do 30 września 2014 roku.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. D. zmarły w dniu 15 listopada 2009r. posiadał dwoje dzieci: córkę M. urodzoną (...) oraz syna K. urodzonego (...)

Decyzjami z dnia 21 grudnia 2009r. organ rentowy przyznał od dnia 15 listopada 2009r. rentę rodzinną po zmarłym J. D.: M. D. oraz K. D..

M. R. zd. D. pobierała rentę do końca marca 2013 roku, czyli do ukończenia (...) lat życia.

K. D. w dniu 1 października 2008r. rozpoczął naukę na Politechnice (...) na (...) (...) – studia stacjonarne pierwszego stopnia trwające 3,5 roku (7 semestrów). Odwołujący kilkakrotnie uzyskiwał zgodę Prodziekana ds. Kształcenia na przedłużenie semestru w konsekwencji czego ostatni etap studiów zaliczył 15 marca 2014r. Egzamin inżynierski złożył on w dniu 30 maja 2014r.

W dniu 3 września 2014r. odwołujący został przyjęty na I rok studiów magisterskich stacjonarnych II stopnia na kierunku Ekonomia Wydział Nauk (...) na Politechnice (...) (4 semestry). Rozpoczęcie tych studiów nastąpiło w dniu 1 października 2014r. a planowany termin ich ukończenia przypada na 15 września 2016r.

Decyzją z dnia 28 marca 2013r. organ rentowy przeliczył wysokość renty rodzinnej przyznanej K. D. do końca sierpnia 2014r. Od 1 kwietnia 2013r. uprawnionym do świadczenia była 1 osoba. Następnie decyzją z dnia 9 września 2013r. odwołującemu przyznano prawo do renty rodzinnej na okres do końca listopada 2014r. pod warunkiem kontynuowania nauki.

Decyzją z dnia 16 października 2014r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. odmówił K. D. wznowienia prawa do renty rodzinnej i to z uwagi na to, iż w dniu 29.11.2014r., tj. w dniu (...) urodzin był na pierwszym roku studiów. Z kolei decyzją z dnia 3 listopada 2014r. pozwany organ wstrzymał z dniem 1 grudnia 2014r. dalszą wypłatę renty rodzinnej K. D..

W roku szkolnym 2013/2014 odwołujący był słuchaczem pierwszego semestru Policealnej Szkoły Centrum (...) w K. na kierunku technik informatyk w okresie od 18 marca 2014r. W dniu 31 sierpnia 2014r. został on skreślony z listy słuchaczy z powodu nieuczęszczania na zajęcia – tym samym nie mógł zostać dopuszczonym do egzaminów semestralnych.

Odwołujący w marcu 2014 roku zapisał się do Policealnej Szkoły (...) albowiem nie wiedział tego, czy z uwagi na fakt, że w miesiącu tym skończył studia, a termin na napisanie pracy końcowej miał wyznaczony na maj 2014 roku, organ rentowy przyzna mu prawo do dalszej renty rodzinnej. Zapisując się do tej Szkoły sądził, że uda mu się ukończyć dwa kierunki – jednocześnie bowiem zamierzał od października 2014 roku podjąć studia 2 stopnia. Po 3 miesiącach nauki uznał jednak, że nie będzie w stanie ciągnąć dwóch kierunków a ważniejszym będzie zapisanie się i kontynuowanie nauki na Politechnice (...).

W roku 2014 odwołujący nigdzie nie pracował.

Na podstawie powyżej przedstawionego stanu faktycznego, Sąd I instancji wydał powyższy wyrok.

Sąd I instancji wskazał, że istota postępowania sprowadzała się do rozstrzygnięcia, czy K. D. jest osobą zobowiązaną do zwrotu renty rodzinnej wypłaconej w miesiącu wrześniu 2014 roku. Organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję ustalając, że odwołujący we wrześniu 2014 roku nie był uczniem, słuchaczem, studentem, ponieważ do końca sierpnia 2014 roku był słuchaczem Policealnej Szkoły Centrum (...) w K., a od 1 października 2014 roku (...) Politechniki (...).

Zgodnie z art. 138 ust. 1 i 2 cyt. ustawy osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu, przy czym za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Wskazano, że warunkiem skutecznego żądania zwrotu jest pouczenie świadczeniobiorcy o obowiązku informowania organu rentowego o okolicznościach mających wpływ na prawo i wysokość pobierania świadczenia. Podniesiono, że odwołujący był pouczany w poszczególnych decyzjach dotyczących jego prawa do renty rodzinnej o obowiązku informowania o okolicznościach mających wpływ na wypłacanie renty rodzinnej i ze względu na to należało rozważyć to, czy przedmiotowa renta rodzinna faktycznie była świadczeniem nienależnym i nienależnie pobranym.

Stosownie do art. 68 ust 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 rok poz. 1440 ze zm.) dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia. Zgodnie natomiast z ust 2 jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów.

Sąd Okręgowy wskazał, że odwołujący został skreślony z listy słuchaczy z końcem sierpnia 2014 roku, lecz w najbliższym możliwym terminie, tj. z dniem 1 października 2014r. rozpoczął studia na Politechnice (...). Decyzja o przyjęciu na te studia została wydana w dniu 3 września 2014r. W ocenie tego Sądu utożsamianie przez organ rentowy skreślenia z listy słuchaczy z zakończeniem pobierania nauki należy uznać za chybione. Nawet w maju 2014 roku, gdy odwołujący uznał, że nie będzie równocześnie kontynuował nauki na kierunku technik informatyk w Policealnej Szkole (...) ze studiami na Wydziale (...), (...) i (...), po czym zaprzestał uczestniczyć w tej pierwszej placówce w zajęciach, to nie można tego traktować jako zaprzestania kontynuowania nauki skutkującego utratą prawa do renty rodzinnej. Podniesiono, że istotny jest zamiar kontynuowania nauki, a ten został przez odwołującego wykazany. Zdaniem tego Sądu istotne było również to, że w 2014 roku odwołujący nie podjął pracy zarobkowej. W konsekwencji Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany organ rentowy, zaskarżając go w całości.

Zaskarżonemu wyrokowi pozwany zarzucił naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 153, poz. 1227) polegająca na przyjęciu iż pomimo zakończenia nauki w szkole z powodu skreślenia z listy uczniów i nie posiadania we wrześniu 2014r. statusu ucznia odwołujący ma prawo do renty rodzinnej za wrzesień 2014 z uwagi na dalszy zamiar kontynuowania nauki od października 2014r. i nie ma obowiązku zwrotu świadczenia za wrzesień 2014r.

Mając na uwadze powyższe, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Odwołujący wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego okazała się nieuzasadniona.

Wbrew zarzutom skarżącego organu rentowego, Sąd Okręgowy prawidłowo rozstrzygnął o istocie sporu, nie naruszając prawa materialnego.

Art. 68 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stanowi, iż dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej: 1) do ukończenia 16 lat; 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo 3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2. Jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego okres pobierania nauki, o którym mowa w art. 68 ust. 1 pkt 2 wskazanej ustawy, obejmuje nie tylko okres efektywnego uczestniczenia w zajęciach objętych programem nauczania, ale także okres wakacji, urlopu zdrowotnego dla ucznia szkoły średniej czy urlopu dziekańskiego dla studenta wyższej uczelni, jak również przerw w edukacji wynikających ze skreślenia z listy uczniów i ponownego przyjęcia w ich poczet (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2014r. I UK 414/13).

Podkreślić zatem należy, iż renta rodzinna przysługuje każdemu dziecku spełniającemu warunki przewidziane w art. 68 ustawy emerytalnej w związku z kontynuacją nauki bez względu na to, czy zachowało status studenta, o ile posiadało zamiar kontynuacji nauki. Uczęszczanie do szkoły w kontekście wykładni zwrotu "ukończenie nauki w szkole" w świetle przepisu art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 września 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) należy rozumieć jako określenie szczególnej sytuacji, gdy ubezpieczony nie pracuje zarobkowo i kształci się, bądź też zamiar kształcenia się rzeczywiście posiada i swoimi działaniami realizuje. Przez "naukę w szkole" należy przy tym rozumieć naukę w jakiegokolwiek szkole, uczelni, a nie tylko jednej, konkretnej, czyli tylko tej samej szkole, bądź uczelni. Sam zatem fakt zakończenia nauki w jednej szkole przy rozpoczęciu jej - w najbliższym możliwym terminie w nowej szkole - nie wyłącza prawa do renty rodzinnej (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 8 marca 2011r. III AUa 1509/10). Zatem w świetle celu przepisów ustawy dotyczących renty rodzinnej dla dzieci, przesłankę z art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy o FUS należy uważać za spełnioną, kiedy ubezpieczona osoba zamiar kształcenia rzeczywiście posiada i swoimi działaniami realizuje (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21 stycznia 2014r. III AUa 916/13).

Przede wszystkim istotne z punktu widzenia niniejszej sprawy było to, że ubezpieczony nieprzerwanie przejawiał wolę pobierania nauki, gdyż w dniu 1 października 2008r. rozpoczął naukę na Politechnice (...) ma Wydziale Budownictwa i (...) (studia stacjonarne pierwszego stopnia trwające 3,5 roku). Odwołujący złożył egzamin inżynierski w dniu 30 maja 2014r., a do końca sierpnia 2014r. był słuchaczem Policealnej Szkoły Centrum (...) w K.. W dniu 3 września 2014r. K. D. został przyjęty na I rok studiów magisterskich stacjonarnych II stopnia na kierunku Ekonomia Wydział (...) (...) na Politechnice (...). Rozpoczęcie roku akademickiego na tych studiach nastąpiło w dniu 1 października 2014r.

Nie ulega zatem wątpliwości, że odwołujący nie porzucił zamiaru kontynuowania nauki, dalszego zdobywania wiedzy i uzyskania wyższego wykształcenia. Nie sposób bowiem zgodzić się z organem rentowym, że ze względu na to, iż odwołujący we wrześniu 2014r. nie posiadał statusu ucznia (wobec formalnego skreślenia go z końcem sierpnia 2014r. z listy słuchaczy szkoły policealnej (...)), a rozpoczęcie studiów magisterskich nastąpiło w dniu 1 października 2014r., to pobrana za miesiąc wrzesień renta rodzinna jest świadczeniem nienależnym. W wywiedzionej apelacji organ rentowy zdaje się nie dostrzegać, że odwołujący po zdaniu egzaminu inżynierskiego w dniu 30 maja 2014r. bezzwłocznie zapisał się na studia magisterskie II stopnia, a decyzja aprobowująca jego kandydaturę została wydana w dniu 3 września 2014r. Natomiast zgodnie z programem studiów obowiązującym w szkolnictwie wyższym, rok akademicki rozpoczął się w dniu 1 października 2014r. A zatem wnioskodawca rzeczywiście posiadał zamiar kształcenia i w konsekwencji uzyskania tytułu magistra. W ocenie Sądu Apelacyjnego nie można bowiem przyjąć, aby osoba realizująca program nauczania obowiązujący w systemie szkolnictwa wyższego, która posiada nie z własnej woli miesięczną przerwę w przystąpieniu do podjęcia II stopnia studiów magisterskich, była uznana za wyrażającą świadomą wolę zaprzestania kontynuowania nauki.

Z tego względu Sąd II instancji podzielił stanowisko Sądu Okręgowego, że K. D. spełniał przewidziane przepisem art. 65 w zw. z art. 68 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy rentowej przesłanki do nabycia prawa do renty rodzinnej po zmarłym ojcu J. D. i oddalił apelację organu rentowego na podstawie art. 385 k.p.c. jako bezzasadną.

del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans SSA Ewa Cyran SSA Dorota Goss-Kokot